

SODOBNI MANAGEMENT ČLOVEŠKIH VIROV

Temeljne funkcije

Branka Zolak Poljašević
Simona Šarotar Žižek

LEXPERA®

ZALOŽBA

Ljubljana 2025

Predgovor

Besedna zveza management človeških virov je ne preveč posrečen prevod mednarodno uveljavljenega pojma *human resource management*. Pomeni zagotavljanje sposobnosti, znanja, veščin in vrednot ljudi kot sodelavcev v organizacijah in vplivanje nanje. Ker ljudje niso vir, kot so to surovine in stroji, saj ima vsak posameznik svojo voljo, sposobnosti, znanja, veščine, ustvarjalnost, inovativnost, sposobnost sodelovanja ipd., se uporablja tudi izraz ravnanje z ljudmi pri delu.

Na organizacije, v katerih delujejo ljudje kot zaposleni, vplivajo spremembe iz okolja, kot so globalizacija, digitalizacija, naravne katastrofe in pandemije, spremembe zakonodaje, družbene spremembe ipd. Te vplive je posredno treba poleg osrednjih izzivov na ravni organizacije, kot so potreba po prestrukturiranju organizacije, spremembe organizacijske strukture, kulture in klime ter energije, optimiziranje števila zaposlenih, ter izzivov, povezanih s posameznikom in njegovim prilagajanjem organizaciji, upoštevati tudi pri managementu človeških virov. Tovrstni izzivi postajajo vedno pogostejši in kompleksnejši, zato mora biti management človeških virov sočasno agilen in rezilienten, trajnosten (in zelen) ter digitalno podprt, kar ni lahka naloga.

Zato je knjiga *Sodobni management človeških virov, Temeljne funkcije* učinkovit in koristen pripomoček pri spoprijemanju z vsemi temi izzivi. Ponuja namreč pregled najnovejšega razvoja osnovnih dejavnosti, ki jih zajema management človeških virov v sodobnem času, tj. v dobi digitalizacije. Avtorici podrobno predstaviva, kako je sprememba paradigme na tem dinamičnem upravljavskem področju vplivala na vsakodnevne poslovne prakse in preoblikovanje delovnih razmerij. Ker management človeških virov ni statična znanstvena disciplina, bo zanimivo spremljati tudi njegov nadaljnji razvoj, ki bo potekal vzporedno z razvojem tehnologije in spreminjanjem razmer, pogojev in načinov poslovanja ter spreminjanjem ljudi (predvsem njihovih zmožnosti, vrednot, norm, morale in etike ter ravni zavedanja).

Ne glede na nadaljnje razvojne usmeritve je gotovo: kadar pihajo vetrovi sprememb, nekateri gradijo zavetja, drugi pa vetrnice. Žal na področju managementa človeških virov v številnih organizacijah zaradi neznanja ali strahu pred spremembami še vedno vso energijo namenjajo prizadevanju, da bi za vsako ceno ohranili tisto, česar ni mogoče ohraniti – koncept kadrovskega managementa, ki je bil v teoriji in praksi že pred nekaj desetletji zavržen kot neustrezen za sodobne poslovne razmere.

Avtorici

Januarja 2025

Vsebina

1. Management človeških virov: razvoj koncepta	15
Pojem in pomen managementa človeških virov	17
Zgodovinski pogled na razvoj managementa človeških virov	19
Od socialnih delavcev do strateškega managementa človeških virov	20
Razvoj managementa človeških virov	23
Razvoj strateškega managementa človeških virov	26
Management človeških virov v tranzicijskih državah	31
Eksterni izzivi managementa človeških virov	35
Spremembe zakonodaje	35
Globalizacija	36
Razvoj tehnologije	38
Povečana raznolikost delovne sile	40
2. Organizacijski vidiki managementa človeških virov	51
Vloga in organizacija managementa človeških virov	53
Vloga funkcije managementa človeških virov	53
Organizacija funkcije managementa človeških virov	54
Nosilci funkcije managementa človeških virov	56
Aktivnosti managementa človeških virov	57
Transakcijske aktivnosti managementa človeških virov	58
Transformacijske aktivnosti managementa človeških virov	62
Cilji, politike in postopki managementa človeških virov	64
Cilji managementa človeških virov	64
Politike managementa človeških virov	69
Postopki oziroma procedure managementa človeških virov	71
Informacijski sistem za podporo managementu človeških virov	74
Razlogi za uporabo informacijskih sistemov kot podpora managementu človeških virov	75
Funkcije in značilnosti informacijskega sistema za podporo managementu človeških virov	77

Implementacija informacijskega sistema za podporo managementu človeških virov	80
Naloge in vloga managementa človeških virov pri implementaciji informacijskega sistema za podporo managementu človeških virov	82
Elektronski management človeških virov	82
3. Analiza in oblikovanje dela	85
Opredelitev in pomen analize dela	87
Koristnost analize dela za druge dejavnosti managementa človeških virov	90
Koraki pri analizi dela	91
Rezultati analize dela	93
Opis dela	93
Specifikacija dela	96
Sodelovanje in nagnjenost k timskemu delu	98
Načini analize dela.	98
Tehnike zbiranja podatkov	98
Orodja za analizo dela	100
Instrumenti za določanje delovnih zahtev	103
Usklajevanje načina in namena analize dela.	106
Sodobni in tradicionalni pristop k analizi dela.	107
Analiza dela na podlagi kompetenc	109
Oblikovanje dela.	116
Proces in dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje dela.	116
Pristopi k oblikovanju dela	117
Oblikovanje vsebine dela	121
Oblikovanje delovnega mesta in okolja	123
Oblikovanje delovnega časa	124
Proaktivni pristop k oblikovanju dela	128
4. Načrtovanje človeških virov	131
Pojem in pomen načrtovanja človeških virov	133
Cilji načrtovanja človeških virov.	135
Povezanost načrtovanja človeških virov s poslovnim načrtovanjem . .	136

Nosilci, obdobje in osredotočenost načrtovanja človeških virov . . .	137
Proces načrtovanja človeških virov	139
Metode in tehnike napovedovanja	144
Napovedovanje povpraševanja po človeških virih	145
Napovedovanje ponudbe človeških virov	152
Akcijski načrti za usklajevanje neravnovesja človeških virov	163
Najpogostejše težave pri načrtovanju človeških virov	169
5. Kadrovanje kandidatov	171
Pojem, cilji in pomen kadrovanja	173
Dejavniki, ki vplivajo na uspeh kadrovanja.	174
Sodobno razumevanje vloge in pomena kadrovanja	176
Oblikovanje blagovne znamke privlačnega delodajalca	180
Pristopi in aktivnosti izgradnje blagovne znamke privlačnega delodajalca	181
Dejavniki izgradnje blagovne znamke privlačnega delodajalca	183
Proces kadrovanja	184
Tradicionalni pristop, metode in tehnike kadrovanja	186
Metode in tehnike notranjega kadrovanja.	187
Metode in tehnike zunanjega kadrovanja	189
Sodobni pristop, metode in tehnike kadrovanja.	199
E-kadrovanje	199
Sodobne metode in tehnike kadrovanja	201
Upravljanje procesov kadrovanja z uporabo tehnologije	205
6. Izbira kandidatov	207
Pojem, cilji in pomen izbire	209
Individualne razlike med kandidati kot temelj izbire.	211
Proces selekcije.	214
Izzivi strokovne izbire	216
Metrične značilnosti metod in instrumentov izbire	216
Analiza biografskih podatkov	218
Prijava ali ponudba za delo	219
Kandidatov življenjepis	220

Priporočila	221
Vloga interneta in socialnih omrežij v procesu analize kandidatov	224
Testiranje kandidatov	226
Testi sposobnosti	227
Testi osebnosti	229
Testi znanj, testi simulacije dela in drugi testi	233
Intervju	238
Vrste intervjujev	239
Dejavniki, ki vplivajo na izid intervjuja	244
Smernice za uspešno izvajanje intervjujev	245
Napake pri opravljanju intervjujev in ocenjevanju kandidatov	246
Sodobni pristop k izbiri	247
E-predizbira oziroma e-predselekcija kandidatov	248
Spletno testiranje kandidatov	248
Proces uvajanja ali socializacije	253
Faze socializacije	253
Orientacija ali usposabljanje	254
7. Usposabljanje zaposlenih	257
Pojem, pomen in značilnosti usposabljanja zaposlenih	259
Cilji usposabljanja zaposlenih	261
Splošni cilji usposabljanja	261
Posebni cilji usposabljanja	262
Proces usposabljanja zaposlenih	262
Ocena potrebe po usposabljanju	264
Ocena potrebe po usposabljanju na organizacijski ravni	265
Ocena potreb po usposabljanju na ravni delovnega mesta	266
Ocena potreb po usposabljanju na individualni ravni	267
Izbor metod in tehnik usposabljanja	269
Tradicionalne metode in tehnike usposabljanja	269
Sodobne metode in tehnike usposabljanja	274
Ocena opravljenega usposabljanja	285
Kriteriji za ocenjevanje usposabljanja	285

Tehnike ocenjevanja usposabljanja	287
Predpostavke uspešnosti programa usposabljanja	287
Zagotavljanje pripravljenosti in motivacije zaposlenih za usposabljanje	288
Ustvarjanje spodbudnega okolja za učenje in prenos naučenega . .	288
8. Razvoj zaposlenih	291
Pojem, pomen in cilji razvoja zaposlenih	293
Proces razvoja zaposlenih	295
Prepoznavanje razvojnih potreb in potencialov	296
Izbira ustreznega pristopa razvoja zaposlenih	299
Klasični izobraževalni programi	299
Ocena individualnih razvojnih potencialov	301
Delovne izkušnje	306
Medosebni odnosi	309
Kariera in njene oblike	314
Tradicionalne oblike kariere	315
Sodobne oblike kariere	317
Karierni plato in sidra kariere	319
Načrtovanje in upravljanje kariere zaposlenih	321
Vloga posameznika pri razvoju kariere	321
Vloga organizacije v razvoju kariere	323
9. Management uspešnosti zaposlenih	325
Pojem, pomen in cilji managementa uspešnosti zaposlenih	327
Proces managementa uspešnosti zaposlenih	331
Namen managementa uspešnosti zaposlenih	335
Opredelitev predmeta ocenjevanja in standardov delovanja	337
Predmet vrednotenja	337
Standardi uspešnosti	338
Metode in instrumenti za ocenjevanje uspešnosti	339
Metode razvrščanja	341
Metode primerjave uspešnosti z opredeljenimi standardi	346
Elektronsko ocenjevanje uspešnosti	354

Vodenje s cilji	355
Izbor ocenjevalcev	358
Nadrejeni	359
Sodelavci	359
Podrejeni	360
Samooценjevanje	360
Stranke	361
Koncept ocenjevanja 360°	362
Težave in napake pri ocenjevanju uspešnosti	363
Napake ocenjevanja uspešnosti, povzročene z neustreznimi ocenjevalnimi instrumenti	363
Subjektivne ocene ocenjevalcev	364
Zagotavljanje povratnih informacij o uspešnosti	366
Sodoben pristop k managementu uspešnosti	368
10. Nagrajevanje zaposlenih	371
Pojem nagrajevanja zaposlenih in njegov pomen	373
Nagrajevanje zaposlenih in delovna motivacija	374
Sistem nagrajevanja zaposlenih	384
Determinante sistema nagrajevanja	387
Zunanja konkurenčnost sistema nagrajevanja	391
Vrste nagrad	394
Koncept skupne nagrade	395
Osnovna plača	396
Tradicionalni pristop k določanju osnovne plače	398
Sodobni pristop k določanju osnovne plače	405
Vzpostavljanje strukture osnovne plače	409
Nagrade	415
Individualne nagrade	417
Skupinske nagrade	423
Ugodnosti	427
Ugodnosti varnosti in zdravja	430
Ugodnosti prostega časa	434
Druge ugodnosti in prednosti za zaposlene	435

Fleksibilni programi ugodnosti	436
Nematerialne nagrade	439
11. Delovna razmerja in kolektivna pogajanja	445
Sindikalno organiziranje zaposlenih	447
Sindikat kot organizacija zaposlenih	447
Zgodovinski razvoj sindikalnega organiziranja	449
Razvoj sindikata v kapitalističnih državah	450
Razvoj sindikatov v socialističnih državah	452
Vpliv sindikatov	453
Sindikalno organiziranje zaposlenih in management človeških virov	455
Politika delovnih odnosov	455
Strategije organizacije v odnosu do sindikata	457
Kolektivna pogajanja	459
Predmet pogajanj	460
Pristopi, izidi in načela pogajanja	461
Faze v procesu pogajanja	463
Prekinitev pogajanj in alternative za premagovanje konfliktov	465
12. Osebnost in osebnostni razvoj zaposlenega	471
Osebnost	473
Opredeitev človeka in njegove osebnosti	473
Psihološke opredelitve osebnosti	475
Temeljni dejavniki osebnosti	477
Struktura osebnosti	478
Osebnostne lastnosti, tipi in dimenzije	478
Strukturna področja osebnosti	489
Osebnostni razvoj	496
Teorije osebnostnega razvoja	496
Zrela ali integrirana osebnost	500
Obdobja osebnostnega razvoja	501
Koristi osebnostnega razvoja	502
Povezava osebnostnega razvoja z osebnim razvojem	502
Osebnost in zdravje	504

Osebnost in duhovnost	505
Pomen osebnosti zaposlenih	505
Literatura	507
Pojmovnik	540
Stvarno kazalo	568